

ՕՐԱՊԱՐ

20 ԳՐԵ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ

20 ԳՐԵ

Զ. ՏԱՐԻ 1 ՇԱՊԱՆ 1292 ԽԸՏՐԱԼԷԶ 120 ՁՈՐԵՔԵԱՐԹԻ 20 ՕԴՈՍՏՈՍ 1875 Ն.Տ. 1 ՅԵՂԵՏԻՐԹԻ 1614

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մ. Կ. ՉԷՐԻՆՍԻ ՅԲՈՂԿԲԸ

Հետեւեալ ուշադրութեան արժանի բողոքագիրը տրուած է վարչութեան, որու վրայ կը յուսանք թէ առաջադրեալ խնդիրներն մը կը բացուի յառաջիկայ անոնց խնամքով ամեն կէտով թշուառներու:

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր Զործարար Հոգևոր

Երանելի Ազգային Հիւանդանոցի մէջ 1870 թուականէն ի վեր այն է վեց տարի անընդհատ ծառայեցի ազգիս և այս երկար պարիստերուն մէջ Հիւանդանոց եկող հիւանդացի դեղորէից մասին պահած ճշգրտութիւնս և այսչափ միջոց տուանց դեղորէին պակասելու, դեղերուն բուն ժամանակին համեմուն համար գիշեր ու ցորէի ըրած անձնուէր ծառայութիւններս և հիւանդանոցի բոլոր պաշտօնէից հետ ունեցած խոհեմ և ներող սիրտունքս դիմի մինչև ցայսօր անբասիր պահեց, և հետզհետեւ եկող բժշկացի և հոգաբարձութեանց գոհունակութեանը արժանացոյց, մանաւանդ գործարար հիւանդութեան միջոցին կեանքս վրտանդի մէջ դնելով երկու ամսոյ չափ ժամանակ թէ ի հիւանդանոց գրտնուող բաղմամբիւ հիւանդացի դեղերն անպակաս շինելով անձամբ տանելու և գործադրելու, գիշեր տալն անքուն հսկելու, նոյնպէս Ս. Յակոբի հիւանդանոց ևս տեղերը գիշեր ցորէի շինելու անդուլ ջանքս պարտաւորեց զՄանիկեան և Ալեանագեան էֆէնտիները որ իրենց նոյն տարուան տեղեկագրին մէջ գրեց ի մասնէ յիշատակեն իմ վարձատրութեան արժանի ծառայութիւններս:

Սակայն Սրբազան Հայր այս ամենը ինձի համար օգուտ մը չբերին և քառքը ուրիշներ համարուեցաւ և դունէ այս ամենը ընելով ոչ նվազեցան վարձատրութիւն մը տեսած և ոչ գոնէ

ներքին գերագոյն պաշտօնէից ոմանց կիսուն չափ անդորրութիւն գտած չեմ ալ միշտ մէկ կողմանէ անոնք իրենց ուղած կերպով վարուեր, ուղածները բերն են և օրինակոր կերակուրը ուղած տալն կերած են, և ես շատ անգամ կրնայով անյի ապուրն ու գէշթիւն ուտելու լրած եմ, միջոց միջոց իմ դրամովս դրոշն կերակուր ուտելով, և միւս կողմանէ հիւանդանոցի մէջ տարիներէ ի վեր միջոց միջոց խոզի և սրտի հաւաւէ գործողութիւններ տեսնելով, ակամայ լուեր եմ, և այս չարաչար կեանք հասեր եմ գործադրարար այս վերջի թշուառութեան և անպատուութեան, որ գիտես թէ չարին գործութիւնը այս զրկանք ու անիրաւութիւնը իբրև վարձք էր պատրաստած իմ ծանրակշիռ ծառայութեանցս և այս եղաւ ահա իմ ճակատագիրս:

Արդ՝ Սրբազան Տէր, ժամն եկած է, որ Ազգին պատուոյն և պարտաւորութեանը զնախող և իմ հակառակորդս եղող անձերուն մի քանի գլխաւոր չարիքը հոս յիշեմ, որով թէ անոնց ինչ բնութեան հասկցուի, և թէ մինչև հիմայ ամենէն անխելի եղող ձայնս լսելի ըլլայ և արդարեանմ:

Ի՛նչպէս յայտնի է թէ վարձարանի կառավարիչ կեսարացի Նաքաչեան Օհաննէս և թէ բժշկի օգնական կէսարացի Գաբրիէլ Նահապետեանը յատուկ պաշտօնով կանչուած չեն ի հիւանդանոց, այլ երկուքն ալ ի պատշապտութիւն եկած են, և գործադրարար երկուքն ալ մէկ մէկ առիւծ դառցած են հոն իրենց կամքն և հաճոյքը միապետաբար յառաջ վարելու, ահա սիկ նոցա անհաճոյ գործոց մի մէկ քանի հայելին:

ՀԱՅԻՐԱԿԱՆՈՒԹ

ԳԱՂԱՅԱ

Բարիչ 30 օգոստոս
Պորտաին մէջ գիշերն անկման վրայ են: Բուժ. Արժէթուղթ Ֆր. 111.

ԱԽՍՏՐԱՆ-ՀՈՒՆԻԱՐԻՍ

Վիեննա 30 օգոստոս
Պորտան միշտ հանգարտ է, և ան

պեալ շարժումն անտուգութիւնը տալուին կը տիրէ:

Բուկուլա 30 օգոստոս.

Գարատաղի Նիքոլա իշխանին մէկ թիկնապահը, Ծերակուտի նախագահին հետ հոս հասան Ռուսաց Ընդհ. Հիւանդանոցին հետ խորհրդակցելու համար:

ԻՏԱԼԻԱ

Հոկտ. 30 օգոստոս.

Կարիպալտի անձնական առողջութեան վիճակը երթալով գէշնալու վրայ է:

ՅԱՄԱՆԻԱ

Մատրիտ 27 օգոստոս.

Պերլինի Արտ. Գործոց պաշտօնէային նախակցութիւն յայտնեց մեր կառավարութեանը, Սէօ տ'ի րժէլ քաղաքին անձնատուութեանը համար:

ՆՆԻՔԻՆ

Արտաքին գործոց նորընտիր միւս թէշար Տատեան վսեմ. Յարութիւն պէյ երէկ պատերազմական գործոց պաշտօնատունը գնաց Բարձր. Եղուստի իզդէտին էֆէնտի իշխանին իւր շնորհակալութիւնը մատուցանելու, ստացած սոյն նոր պաշտօնին համար, և որոյ հետ ժամու մը չափ տեսակցելու պատիւն ունեցաւ:

Վսեմ. Յարութիւն պէյին այս ընտրութեանն առթիւ, Սթանբուլ հետեւեալ տողերը կը գրէ, զոր մեք ևս իւր ամբողջութեամբ օրինակել արժան կը դատեմք:

«Տատեան Յարութիւն Պէյի սոյն բարձր պաշտօնին կոչումը, ի՛նչպէս բարեյաջող նշան մ'է: Հարկաւ կը յիշեն թէ Մահմուտ Նէտիմ բէն. երբ իւրեւ խորդ եղարգոսութեան օրովը, առաջինն եղաւ արտ. գործ. պաշտօնէի խորհրդականութեան պաշտօնը՝ յոյն ժողովրդեան երեւելիներուն մէջէն ընտրուած քրիստոնեայ անձի մը յանձնողը:

Այսօր ալ կարգը Հայ ժողովրդեանն է, որոյ նշանաւոր անդամոց մինն է նաեւ Տատեան Յարութիւն պէյ: Ինչպէս յայտնի է, Յարութիւն պէյ, ար-

դէն Մահմուտ Նէտիմ բաշայի օրովը թիճարէթի պաշտօնէութեան միւսթէ շարութիւնը կը վարէր, և որ յետոյ՝ քրիստոնեայ պաշտօնատեարց դէմ յառաջուած հակառակութեանը գլխաւոր զահերէն մին եղաւ, և այն ատեն հասարակութիւնը ամենամեծ զարմանք տեսաւ այսպիսի արժեւորեցող տէր անձի մ'անպաշտօն թողութիւնը:

Ուստի և ընդհանուր հաճութիւն մը տեղի ունեցաւ, երբ նախորդ եւ պարզօրէն իսկապէս բաշայ, կատարութեան գլխին անցնելուն հետեւալ օր զանի բերայի թաղապետութեան նախագահ անուանեց: Արդ՝ բերայ և Ղալաթիա գիտէ թէ ինչ բարեփոխումներ գործադրելու յաջողեցաւ նա Զ. Շրջանակի մէջ այսքան քիչ ատենուան միջոցին:

Վերջապէս Յարութիւն պէյ, որ ո՛չ միայն բարձր արժանեաց, փորձառութեան և բնդունակութեան տէր անձ մ'է, այլ իւր բոլոր այս հանգամանքը՝ կիրթ ազնուութեան մը բարեմասնութիւնքն ալ ունի զուգորդած, ամենուրեք գերազանց յիշատակներ թողած է, և ինչ պաշտօնի մէջ ալ որ գտնուի՝ միշտ լաւ և գերազանց ծառայութիւններ իրմէն սպասելու իրաւունք մը տուած է ամենուն:

Շարաթ տաւաւտ արքունի պատերազմական Ֆէթհիէ շոգենաւր Աղապ Գարուի կամըջին մօտենալով, 800 հեծելազօր առաւ իրենց ձիերովը միատեղ, 200 ալ չորի Հերսէքի լերանց վրայէն թնդանօթներուն փոխադրութեանը համար, ինչպէս նաև բազմաթիւ մթերք և ուտեստ, և հետեւալ կիրակի օրը ճանքայ եղաւ:

— Հրաման տրուեցր է որ ներկայ շարթուանս մէջ Սօփիայի և Նիշի ճանքով վեց շար (պաթարեա, որոյ ամեն մէկը վեցական հրանօթէ կը բաղկանայ) Գրուի թնդանօթ զրկուի Հերսէք: Լեբանց թնդանօթներու երկրորդ շար մ'ալ անմիջապէս Բէք ճանքայ պիտի հանուի:

— Մալաքօփ արքունի շոգենաւր շարաթ օր մեկնեցաւ մայրաքաղաքէն 5000 անտակ պատերազմական մթերք տանելով դէպ ի Բէք: Արքունի Սուլթանիէ շոգենաւն ալ պարէն և մթերք տանելու վրայ է Հերսէքի օսմ. բանակին համար, և այսօր կարելի է կը մեկնի:

— Մօսթարի և Պօսնասէրայի մէջ եղած հեռագրական գծերն ապօրտա՛բաց կողմանէ կտրուելով, կառավարութիւնը մտադիր է եղեր ծովուն տակէն պարան մը ձգել, հեռագրական հաղորդակցութիւնը վերահաստատելու համար:

— Կիրակի օր Մահմուտ Նէտիմ բաշայ և Հիւսէին Աթի բաշայ երկրորդ կայսերական դղեակը կանչուելով, եր-

կար խորհրդակցութիւն մ'ունեցան Ն. Վահափառութեան հետ:

— Այցեալ շարթու լուր մ'ելալ թէ Սիւ ծովէն Միջերկրական գացող նաւ մը հաւքածուխով ծածկուած վառօդ բռնաւորեալ ըլլալուն համար, Զանաք քայէէն անցած միջոցին բռնուեցր է: Սակայն վերջէն տաճիկ թերթերն բողոքովն սուտ կը հանեն յիշեալ լուրը:

— Պէրութէն կը ծանուցանեն թէ Սիրիայէն ալ Հերսէքի համար բազմաթիւ զօրախումբ ճանքայ ելնելով, տեղւոյն պահապան զօրաց թիւը խիստ նշուազած ըլլալուն պատճառաւ, Գամասկոսի մէջ մտադանջութիւն մը տիրելու կ'սկսէ, զի մի գուցէ Տիւրքիներն ալ զօրաց պակասութենէն օգուտ քաղելով, Մարօնի քրիստոնէից դէմ վրէժխնդրութիւնին յագեցնելու ելլեն:

— Լեանթ-Հերալտ զարմանօք կ'ըսէ թէ, իմացածին նայելով կառավարութիւնը մտադիր է եղեր մօտ օրէն յըրջաբերական մը հանել, ծածկագիր հեռագրական հաղորդակցութիւններն արգիլելու համար:

— Յիկարօ գաղղիական թերթը օգոստ. 21 ի թուոյն մէջ կ'ըսէ թէ, Բարիդի իրաւագիտութեան բարձրագոյն վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանգիսին մէջ, գահերէցը՝ հասարակաց կրթութեան պաշտօնէին՝ Պ. Պետրոս Շաշեան անուն հայազգի երիտասարդ մը ներկայացոյց, որն որ իրաւագիտութեան մէջ Տօքթօրութեան վիպագիրն ստանալու համար ընտրած ինքը (մէկը) խիստ փառաւոր կերպիւ պաշտպանած էր: Իրկար ատենէ ի վեր է որ, կը յարէ վերոյիշեալ թերթը, Հայերը Գաղղիոյ ալ և այլ բարձրագոյն վարժարանաց մէջ նշանաւոր եղած էին, սակայն այս առաջին անգամն է որ Հայ մը՝ իրաւագիտական ճիւղին մէջ Տօքթօրութեան բարձր աստիճանն ստացած ինքի:

— Հերսէքի դէպքերուն վրայօք Բ. Դրէն հետեւեալ պաշտօնական հեռագիրները հաղորդուեցան լրագրաց:

Մօսթար 17/29 օգոստ. — Տէրվիշ բաշայէն առ մեծ Եպարգոսն ուղղեալ: — Զինուորական բռնուեցին, որք այսօր Բէք ցամաքը հանուեցան, առանց ունէ արդելիքի, ճանքայ դրուեցան դէպ ի Միթկոփէ: Եթէ ճանապարհին արգելք մ'ենէ՝ կը հաղորդեմ իսկոյն Զիւր Բարձրութեանը: Այժմէս Համիդ բաշայ երեք վաշտ զօրօք երէկ Բէք ելաւ, ստտի ալ զօրաց վաշտ մը, փոխադրութեան գլխատներով հանդերձ, Բէք զրկուեցաւ զանոք գիմաւորելու համար: Որովհետեւ այս վաշտերն դէպ Սթօլջ պիտի յառաջնան, ուստի ես ալ օր մ'ետքը յիշեալ քաղաքը պիտի երթամ զօրքերն աչքէ անցընելու, և Այժմէս Համիդ բաշայի հետ ալ տեսնուելու համար:

Մօսթար 17/29 օգոստ. — Կայսերական թիկնապահ Էօմէր պէյէն՝ առ մեծ Եպարգոսն ուղղեալ: — Սթօլջ գնացինք, ուր Տէրվիշ բաշան տեսանք, Շտապաւ Յէրիք Նէճիպ բաշան, չորս վաշտ զօրօք Պիլէքճէ զրկուեցաւ: Հիւսէին բաշայ ալ՝ երեք վաշտ զօրքով Թրէպիսիէ զրկուեցաւ: Այս խումբերուն ամենքն ալ թնդանօթ ունին հետեւին: Բոլոր ի գործ դրուած ջանքերն՝ հանդարտութիւնը մօտ յառաջ վերահաստատելու նպատակ ունին: Այս օր Տէրվիշ բաշային հետ միատեղ նորէն Մօսթար վերադարձանք:

— Էօմէր պէյ և Ակեհապ պէյ, մօտ օրէն իզգէտտին շոգենաւրով մայրաքաղաքս վերադառնալու մտադիր են եղեր:

— Մօսթարէն Բակուղայի ճանրով օգոստ. 30 թուականաւ հասած լուր մը կ'ըսէ թէ, 1000 օսմ. զօրք Լուպիսիէէն գալով, նախընթաց երեկոյն անարգել Թրէպիսիէ բերդաքաղաքը մտեր են պահապան զօրքերն ամրացընելու համար:

Լեանթ Հերալտ այս լրոյն թուականը՝ թիկնապահ Էօմէր պէյի զրկած հեռագրին մէջ նշանակեալ Հիւսէին բաշային ճանքայ ելնելու թուականին հետ բաղդատելով, կը հետևեցէ թէ, Հիւսէին բաշայ իւր զօրքովը ճիշդ նոյն հեռագիրը քաշուած օրուրէն ետքը հոն կարենալով հասնիլ, նոյն օրուան թուականաւ քաշուած այդ հեռագիրը շատ կանխապէս ըլլալու է:

Ասկից գատ, կը յաւելու, եթէ իւրօք այդպիսի դէպքեր յաջողութեամբ տեղի ունեցած ըլլար, Բերայ հասնէին առաջ այդ լուրն արդէն աւելի կանուխ Բ. Դուռը հասած և անկէ ալ հրատարակութեան տրուած պիտի ըլլար:

— Մայրաքաղաքիս գլխաւոր դրամատէրներն երէն ոմանք այս երկուշաբթի օր Բ. Դուռը Մեծ Եպարգոսին հետ երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցեր են, զորմէ Պասիքէթ կըսէ թէ Ասիական երկաթուղեաց շինութիւնը ապահովցնելու յատուկ դրամական միջոցներուն վրայօք մտածելու համար է եղեր: Այս բանին համար աւելի լաւ կըլլար ոչ թէ մեր հրապարակի սեղանաւորաց՝ այլ Լոնտոնի դրամատէր տնտեսագիտաց կարծիքն առնուլ, այնպիսի ձեռնարկութեան մը վրայօք, զոր յաջողութեամբ ի գլուխ հանելու համար՝ ոչ թէ 1—200 հազար ոսկոյ, այլ քանի միլիոն ոսկիներու կը կարօտի:

— Բ. Դուռը տարածուած զրոյցի մը համեմատ, կըսէ Լեանթ Հերալտն Էստր բաշայ նոր ընտրուած հասարակաց շինութեանց պաշտօնէութենէն ալ հրաժարել է:

— Վերոյիշեալ թերթին Աթէնքի թղթակիցը կը գրէ թէ, տաճկայունական սահմանադրեցող վրայ գրեթէ բնու պահապան զօրք չէ մնացած, այն կող-

մի կանոնաւոր դորաց մեծ մասը, իրենց հրամանատար Մեհմեդ Ալի բաշայի հետ Պոսնայի ապստամբ թեան կեդրոնաւորները թալու համար ճանաչու ելած ըլլալով, և կը յաւելու թէ, Ա. թէնքի մէջ կը փոխացուի եղեր որ աւազակութիւնը թեաւորիոյ և Եպիսկոսի մէջ նորէն երեսն չերէ, Սողաբե Օսմ, կառավարութիւնը մտադիր է սահմանադրութիւնը ընդհանրապէս զորք զրկել, սակայն չը կարծուի թէ ասոնք կանոնաւոր դորաց գործը խեղճելով, երկրին հանդարտութիւնը պահպանելու կարող ըլլան, Ուստի Պոսնայ հեղինական գետնային հրահանգ տրուեր է որ Բ. Գրան զիմէ այս բանին համար:

— Այս երկու շարքի օր հասած վառանայի շոգենաւը Պէլկրատէն ոչնա մակ բերաւ և ոչ լրացիր:

— Մայրաքաղաքէս ուղղեալ պաշտօնական հեռագիր մը, որ Եւրոպայի բոլոր լրագրաց մէջ ալ հրատարակուած է, Հերսէքի մէջ գտնուած օսմ. զօրաց թիւը 25 հազար, այսինքն 18000 ի կը հանէ: Մեղ ծանօթ եղած զըրկուածներուն թիւը մինչև հոգ չը հասնիր, իսկ թէ իրօք կա՞յ այդքան մեծ զօրութիւն մը: Ո՞ր տեղ կը գործէ, այդ է գոնէ զոր չը գիտեմք:

ՀԵՐՍԷՔԻՍԵՐ

ԻՒ

ԲԱՂՈՒՄԻՐ ԲՕՏԱՐ ԼՐԱԳՐԱՑ

Լեւոն չէրայտ, Հերսէքի գործոց վրայօք դրած մէկ յողումին մէջ, ըսելէն յետոյ թէ ապստամբ չըլալայ սահմանային հ մացեղ ժողովոյ բոլորներն այն աստիճան մոլեայ համակրութիւն մ'ունին ապստամբ ժողովոյ բոլորներն վերայ, որ այս գգայումը իրենց երկրին օրէնքէն ու կանոնէն աւելի զօրաւոր ըլլալով, յիշեալ բնակչաց, այսինքն Տալմաշներու, Խրուաթներու, Սքլաւփոններու, Գարաառաղցուց և Սերվիացուց մեծ մասը, առանց իրենց կառավարութեան համանցն անսալու, կերթան ապստամբաց օգնելու, այնպէս որ այսօրուան օրս ապստամբութեան հանգամանքը բոլորովին փոխուած է, ուր փոխանակ անիրաւ համարած տուրքերին վճարել չուզող գիւղացիներ գտնուել, ընդհակառակն այնպիսի պատերազմողներ կը գտնուին, որք ամենայն յամառութեամբ մինչև վերջը պիտի կռուին մինչև որ յաղթութիւն, ուստի և Ս. րգիր բաշայ ալ երբ այդ կռուութիւնը իրենց գանդատանաց ինչ ըլլան հարցնէ, պիտի տեսնէ թէ, Նարէնթայի հովտին մէջ ապստամբութեան զայծը բոլորքող այն առջի գանդատը բոլորովին մոռցուած է, և կա՞յ կայսերական կառավարութեան դէմ զէնք առնողներուն մեծ

մասին անծանօթ է այդ գանդատներն և ատոնց առիթ տուող պատճառներն, կը յաւելու:

«Ուստի կը վախճամք թէ Սերվիք բաշայ աւելի տարածուած չը գտնէ յուզմունքն ու բորբոքը, իւր գործածելիք հաշտասիրական միջոցներովն չը կարենալ առաջին առնուելու չափ, Սակայն ինչ որ ալ լինի այս մասին, տակաւին շատ ուշ չէ կայսերական գործակատարներ զրկել նաև ուրիշ այն տեղերն, ուր Հերսէքի շրջանի ապստամբութիւնը յարուցանող պատճառներն կարի դժուարութիւններ ու գանդատներ յառաջ բերելու վրայ են, օրինակի համար Պուկարիա և Հայաստան, Ասի դիտմամբ կըսենք աչքերնուս առաջին ունենալով Պուկարիոյ մէջ գտնուած տոգոհութիւնը, և Հայաստանի Էրզըրում քաղաքէն եկած մէկ նամակը, որն որ յիշեալ գաւառին մէջ հարկապահանջ իրականութեանց փութալանու թեանը երեսէն գոյացած գրգռեալ և յուզեալ մտաց փրճակը կը նկարագրէ: Այս վերջին գաւառին մէջ կայսերական գործակատարի մը հաշտասիրական ջանքերն կրնային հասարակաց յուզեալ միտքը հանդարտեցնել և տոգոհութեան արմատ արձակելուն առաջին առնուել: Բայց կը խոստովանիմք որ չեմք տեսնել թէ Հերսէքի մէջ գումարուած այդ զինեալ բազմութիւնը զինու զօրութեան զատ ուրիշ ինչ միջոցաւ կարելի պիտի ըլլայ ցրուել:»

Սերվիոյ մէջ ի նպաստ Հերսէքի ապստամբաց եղած ժողովրդային շարժմանը նկատմամբ, Լոնտրայի լրագրաց մէջ ալ երկու հեռագիր կը տեսնուի. օգոստոս 24 թուականաւ, մէկը Կ. Պոլսէն քաշուած, որ կըսէ թէ,

«Օսմ. կառավարութիւնը Նիշի կողմը բազմութիւն զօրք կը համախմբէ, պաշտօնական ակումբներուն մէջ կը խօսուի թէ, այս միջոցը ձեռք առնուել հրամայուեր է Սերվիոյ բռնած ընթացքը վրայ, որոյ Պոսնայի և Հերսէքի խռովութեանց մասնակցութիւնը երթալով յայտնուելու վրայ եղած կը նկատուի Բ. Գրան կողմէն: Կը յուսացուի թէ պատերազմական գործոց պաշտօնականինքն պիտի ստանձնէ Նիշի զօրախմբին հրամանատարութիւնը, և կը կարծուի որ, եթէ հարկ ըլլայ չը պիտի վարանի եղեր զՍերվիոյ զինուորապէս գրաւելու:»

Միւս հեռագիրն ալ, որ Պէլկրատէն քաշուած է, կըսէ թէ,

«Սերվիոյ պատերազմական գործոց պաշտօնական հրաման ըրաւ որ սերվիական լանտիերի (պահեստի կամ ազգային պահապան զօրաց) երկու դասերն ալ, որոց թիւը 100 000 ի կ'երէ, զինուորական կրթութիւններ ընելու կոչուին:»

Նայէ Ֆրայէ Բրէնէ թերթը կըսէ

թէ ապստամբաց նպատակաւ լուր մ'ալ չը կայ նշանակութեան արժանի որ եթէ լինէր տարակոյս չը կայ թէ իսկոյն պիտի հրատարակուէր: Ապստամբութեան տեսլալայրէն նոր լուր մը չը կայ, բաց ի 15 օրուան լրէ մը, որ Մէթօքի առումը կը ծանուցանէր: (Գերմանական լրագիրք այս Մէթօքի ըսուածը քաղաք կամ գիւղ մը համարած են, մինչդեռ պարզապէս կրօնաւորին տունը կամ մենաստանն է:) Գալով փոքր գիւղակի մը ապստամբներէն գրաւուելու գէպքին, կ'երեւի թէ ասոր համար ալ գործածած հրահանգներին ընդամենը մէկ հատ փոքր թնթանօթ մ'է եղեր:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Գ Ի Շ Ե Ր Օ Թ Ե Ա Յ Վ Ա Ր Ժ Ս Ր Ա Ն
ՍՐԲՈՑ ՂԵԻՈՆԴԵԱՆՑ
Ի ՎԱՆՍ 2. Ս. ԱՍՏՈՒՄԱՆԻ
ՅԱՐԱՐԱՐ

Այս վարժարանն իր նոր Շրջանը սկսած է 1873 փետրվար 13ին:

Աշակերտք սոյն գիշերօթեայ վարժարանիս՝ կը բաղկանան երկու խումբէ: Ոմանք Նիկոմիդիոյ առաջնորդական թեմէն և ուրիշ գանազան գաւառներէն ըստ որոյման Ազգ. կեդրոնական վարչութեան ժողովուած աշակերտներ են՝ որ ԺԱՌԱՆԳԱՌՈՐ անունով կը ճանչցուին և Ս. վանացս յատուկ ծախիւքը կը խնամուին ու կը դաստիարակուին: Ոմանք ալ զանազան երկրներէ և մեծ մասամբ կոստանդնուպոլսոյ ազնուական ընտանեաց կողմէն զրկուած աշակերտներ են՝ որ ԹՈՇԱԿԱՌՈՐ անունով կը ճանչցուին և որոց իւրաքանչիւրն իւրեանց ծնողքներուն կամ բարերարներուն ծախիւքը կը հոգացուին:

Սոյն վարժարանին մէջ ուսանելիքն են,

1. Ուսումն հաւատոյ ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ:
2. Ուսումն Հայկական լեզուի կատարեալ և ոչ վեր ի վերոյ, մինչև բանասիրութեան տեսակները:
3. Գաղղիերէն:
4. Տաճկերէն:
5. Պատմութիւն սրբազան, ազգային և ընդհանուր:
6. Պատմական հմտութիւն Եւրոպայի քաղաքականութեան:
7. Գաղաքական տնտեսութիւն:
8. Երկրագործութիւն:
9. Աշխարհագրութիւն:
10. Թուաբանութիւն:
11. Դրահաշիւ:
12. Երկրաչափութիւն:
13. Տոմարակալութիւն:
14. Գծաբերութիւն:
15. Նկարչութիւն:
16. Բնագիտութիւն:

17. փոխտնտեսական հոգեբան .
 . Տրամաբան
 . Բարոյգետ .
 . Աստվածբան .
 . Պատմ .

18. Եկեղեցական երաժշտութիւն :
 Նշանակեալ ուսմանց աւանդման
 եղանակը յատուկ ծրագրի (բրօքրամ)
 վերածեալ է՝ որ երկու տարւոյ ժա-
 մանակի միջոց՝ մինչև չորրորդ կարգի
 աշակերտաց վրայ ամեն ճշգրտեալ
 յաջողած է գործադրուիլ՝ վարժարա-
 նին տնօրէնութեան կանոնադրու-
 թեամբ ու դաստիարակութեամբ աշ-
 խատարութեամբ :

Աշակերտաց տարեկան 26 ոսկի թո-
 չակներուն վրայ յաւելուած ըրիւք՝ 32
 ոսկւոյ վերածելով , սկսեալ ներկայ
 դպրոցական տարւոյս սկիզբէն : Այս յա-
 վելման պատճառը քաւ լիցի որ շա-
 հագիտութիւնն ըլլայ , այլ ակամայ ըս-
 տիպութեամբ . զի փորձը ցցուց՝ թէ
 վարժարանի կանոնադրութեան համար
 օրէնքն որոշուած գումարը բաւական
 չէր : Մանաւանդ որ հետզհետէ աշա-
 կերտաց յաւաքումը իմութեան հետ հար-
 կաւոր և անհրաժեշտ ծախքեր աւել-
 ցան և աւելնալու վրայ են : Վանքի
 քաղաքէ հեռաւորութեան պատճառաւ
 ալ յատուկ բժիշկ գիշեր ցորեկ վար-
 ժարանին մէջ պահելու և կանոնաւոր
 դեղատոմս մ'ունենալուն ծախքն ուրիշ
 վարժարաններու վրայ աւելի բան մ'էր :
 Բայց մենք այս պէտքն ալ կարգի գը-
 լած ենք յայտնաբերելու անողջու-
 թեան վարժարանի աշակերտաց : զի
 յատուկ բժիշկ մը հանդերձ կանոնաւոր
 դեղատոմսով ունինք այսօր վարժարա-
 նին մէջ :

Այս փոփոխութեանց՝ որ եղած են
 ինչպէս թոշակի՝ նոյնպէս ալ վարժա-
 րանի ծախուց վրայ , կը կարծեմք՝ թէ
 դո՛ւ հպիտի ըլլան աշակերտաց ծնողք ,
 որոց կը յուսամք թէ մինչև հիմայ
 փորձ իսկ ցուցած եմք՝ թէ ո՛րչափ
 անձնանկէրութեամբ աշխատուած է ի-
 րենց դասակներուն դաստիարակութեան
 վրայ , և թէ ո՛րչափ խնամով հոգաց-
 ուած են նաև նիւթակոն պիտոյից կող-
 մանէ :

Արժան կը համարեմք նշանակել
 ասա թոշակաւոր աշակերտաց ընդու-
 նելութեան պայմաններն ալ , յուսալով
 որ վարժարանին վրայով փոխակութիւն
 առնել փափաքողաց ծառայութիւն մը
 ըրած կ'ըլլանք : Որք են

Ա. Ասոնց թիւն և հասակը անորոշ
 է , իւրաքանչիւրին ծնողք պիտի վճա-
 րեն երեսուն երկու օսմա եան ոսկի ,
 կէսը դպրոց մտած օգերնին , կէսն ալ
 վեցերորդ տնոյ վերջին օրը , և այն
 պէս հետզհետէ որչափ ատեն որ ուզեն
 իրենց դասակները թողուլ վարժարանի
 մէջ :

Բ. Աշակերտաց կերակուրը , անկո-
 ղինը , լուսնը , կարկտաք , ուսումնա-
 կան գործեաց , գրոց և թղթոց ծախ-
 քերը դպրոցը կը հոգայ . իսկ բոլոր
 հանգերնները և թէ՛ արձակուրդի թէ՛
 ուրիշ դէպքով երթեկեկութեան և թէ՛

նամակներ և ուրիշ կարասիներ փո-
 խադրելոյ ծախքերը ծնողք պիտի վը-
 ճարեն :

Գ. Աշակերտ մը որ տարածական
 կամ անբուժելի ախտ ունի՝ չընդուն-
 ուի , նոյնպէս դպրոցէն կը ճամբուի
 վերակացուաց կողմէն անյարմար դատ
 ուած աշակերտ մը :

Դ. Թոշակաւորք ընդհանուր տարին
 անգամ մը կրնան արձակուիլ , յուլիս
 10-15էն մինչև օգոստոս 10-15 :

Վերադառնալով Ս. Ղեկնդեան
 գիշերօթիկ վարժարանի
 Արմաշու

ՏՕԲԹԵՕՐ Բ. ՄԻՆԷՃԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել ար-
 դոյ հասարակութեան որ իւր բնա-
 կութիւնը հաստատած է իւսկիւ-
 տար , Սեւմարդ , Ուղուս քաղա-
 քում ճատտէսի թիւ 20 տունը ,
 ուր պատրաստ է ամեն ուրախ
 օր ժամը 3էն մինչև 6 ձրի հիւանդ-
 ընդունել :

Օգոս . 18

ՏՕԲԹԵՕՐ Կ. ՃԵՐԱՀԵԱՆ

Իւր բժշկական արուեստին ուսում
 Բարիջի մէջ առած և բժշկութեան
 վիայական ստացած ըլլալով , այժմ
 մայրաքաղաքս հասած և իւր բնակու-
 թիւնը հաստատած է ի Քէշիքիալ ,
 ուր Թրամվէյի կայարանին դէմ յատ-
 կապէս վարձած սենեակներուն մէջ
 ալ տրաւտէ ամեն առատութեամբ յէն
 մինչև 5 , ամեն տեսակ հիւանդու-
 թեանց համար , ձրի հիւանդ ընդու-
 նիլ , 3էն վերջը իրեն ներկայացող հի-
 վանդներն այցելուելով նայելու պոյ ,
 մանաւ : Ներքին հիւանդութիւններէն
 զատ , ձրէնիկի և այլ այս տեսակ
 օխտերու դարձանին համար ալ մաս-
 նաւորապէս աշխատած ըլլալով , այդ
 հիւանդութիւնէն բռնուող արտաւոր-
 ներն ալ կրնան ամենայն վստահու-
 թեամբ առ ինքն ներկայանալ :

Մեծ արգոյ Տօքթօր Գ. ՃիւլիենԱՆ
 փարիզի ատամնաբույժ , որ արդէն ցա-
 ւոտ և փտած ակումներու բժշկութեան
 դարմանի և նոր ակաւոյ շինելու մասին
 փնջի ցարդ ունեցած յաջողակութեամբ
 բն ծանօթ է մայրաքաղաքիս հասարա-
 կութեան , իւր տունը փոխադրած է
 այժմ Պէշիքիալ քէօյ-իչի , Գարանֆիլ
 պաքալ փողոցը թիւ 67 , ուր ամեն օր
 Պ'ընդունի իրեն դիմողները : Սեպտ. 16

Մահքէմէի թիճարէթ պահրիէ բէյ-
 սի սապրդ իզլէթլու Բիթաթ պէյ պա-
 տէզին հէր նէվի տաւալի տալլը իսթի-
 տա վէ լայիհա վէ մուքափէնեմմէ վէ
 վրօթէսթօ վէ Եքէթիմօ Բիթիլլու

էվրաք եաղմագ վէ թիւքճէտէն ֆը-
 րանադճայա վէ եախօտ ֆրանսըճա-
 տան թիւքճէյէ թէրճիւմէ իթմէք վէ
 շայանը դապուլ կէօրտիւկիւ տաւալէրէ
 վէքեալէթ իթմէք իւզրէ քարարաշ-
 տըրմըշ օլաուղունտան , րաղպէթ իտէն
 հահապը մէսալիհ իշպու ալօստոսուն
 ինքինճի հիւմա իրթէսի կիւնիւնտէն ի
 թիպարէն կիւնտիւղլէրի ալթուրքա
 ոսաթ 7է դատար Պահճէ դաքուսընտա
 Համիսիէ ճատտէսինտէ 14 նիւմէրօլու
 Եֆէնտիի մումարլէյհին սագին օլտըղը
 իսանէյէ միւրաճաւթ օլունմասը իսթաթ
 օլունուր :

ՏՕԲԹԵՕՐ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Իւր բնակութիւնը հաստատած է
 ի Ղալաթիա , Հայոց եկեղեցւոյ փողոց
 թիւ 12 տունը , ուր պատրաստ է ամեն
 օր մինչև կէս օր հիւանդ ընդունիլ , և
 երեքշաբթի օրերն ալ ձրի դարմանել :

ԱԶԴ

Գաւառացի ուսեալ երիտասարդ մը
 կուղէ յարմար գործ մը գտնել . թէ
 հոս և թէ դաւառներու մէջ դասա-
 տուութեան , թէ դրական և թէ առե-
 տրական ու է գործի մանել : Փնտ-
 ուղը կրնայ գտնել Մերճան շուկան
 թիւ 31 կրպակը :

ԱԼՔՕՕԼ ՎԷ ՊԻՐԱ

Օ Տ Է Ս Ա Տ Ա

ՇԻՐՔԵԹԸ ԼՍԱՆԱՅԻ ՎԷ ԹԻԻՃԱՐԻԷ
 Միւսիւ Զարէղ վալթուք .
 Շիրքէթը մէղքիւրըն թէքմիլ թուր-
 քիա իչին եալընըղ կճէնթօու օ-
 լուպ , իլան իտէր քեաթֆէթի թիւճ-
 հարլարա քի պու տէֆա Ղալա-
 թաւա Բէրլէմպէ Բաղարընտա Նօ .
 30-32 իլէ մուրաքքամ պիր մաղա-
 դա աչմէշ տըր վիլեննա պիքաւը վէ
 Ալքօօլ ֆիրուսթու իչուն :

Շիրքէթը մէղքիւր , շիմոյիյէ
 տէկին բիւցամըղտա պուլունմա-
 յան պիր պուզհանէ քիւշաղընա
 լազըմ օլաճադ քեաթֆէթի մէսա-
 րիֆաթը կէօղէ ալարագ , ֆիրուսթ
 իթտիլի պիրասընթն թաղէլիլինի
 սաքայապիլմէք իչուն պու տէֆա
 միւքէմմէլ քիր պուզհանէ ինչա
 իլէմիշ տիր :

Շիրքէթը մէղքիւրըն վիլեննա
 Պիրասընտան շիլէ իլէ տէ սաթըլըր
 ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ
 մաղաղասընտա , պէյաղ մէհիտիէ
 22 դըշ , իւզէրէ , պէհէր շիլէնին
 ֆիլթը 3 դըշ , օլարագ : Փետր . 15

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

ԵՌԵՎԱՆԻ ՍԱՆ ՎԵՐԻ ՅԱՐԻ ԹԻՒ 7